

UŽDUOČIŲ RINKINYS (PRAKTINĖ DALIS):

III gimnazijos klasė (XI)

Parengė Asta Šulcienė, Alytaus Adolfo Ramanausko-Vanago gimnazijos istorijos mokytoja metodininkė

I LYGMUO

Užduotis. P1. (C1.1. priskiria nagrinėjamus šaltinius tam tikram laikotarpiui, įvykiui ar reiškiniui; nagrinėja šaltinius, išskirdamas iš jų akivaizdžiai, tiesiogiai perteiktą informaciją).

Išanalizuokite A, B, C, D šaltinius ir atsakykite į klausimą, kaip šumerai ir egiptiečiai, prisitaikydami prie gamtos sąlygų, sukūrė pirmąsias civilizacijas?

A šaltinis. Himnas Nilui (Šaltinis: Litvinaitė J. Istorija. Prieš egzaminą. K., 2009, p. 85)

„Būk pasveikintas, o Nile, tu, kuris išteki iš šios žemės ir plauki nešdamas gyvybę Egiptui... tu, kuris augini miežius ir soras... jeigu jis (Nilas) aptingsta, visi dūsta, skursta, mažta dievams skirtos aukos, tuomet miršta milijonai žmonių...“

B šaltinis. Iš Herodoto „Istorijos“ (Šaltinis: Litvinaitė J. Istorija. Prieš egzaminą. K., 2009, p. 85)

„Visa Babilonija, panašiai kaip ir Egiptas, išraižyta kanalų... Iš visų pasaulio šalių, kiek man žinoma, šioje žemėje užauginami, be abejonės, geriausi Demetros vaisiai... O Demetros vaisių žemė užaugina tokią gausybę, kad derliaus apskritai gaunama du šimtas grūdų, o (gerais metais) netgi trys šimtas. Kviečių ir miežių lapai ten užauga keturių pirštų pločio...“

C šaltinis. Apie senovės Egipto valdymą (Šaltinis: Tamošaitis M. Istorijos pratybų sąsiuvinis 11 klasei, I dalis. V., 2010, p. 38)

„Faraonas pats skirdavo ministrus, kurie dažnai būdavo šeimos nariai. Valdininkai buvo arba skiriami, arba postus paveldėdavo. Jų klausė visa armija smulkesniųjų valdininkų, inspektorių, mokesčių rinkėjų, raštininkų ir t. t. ... Egipto gerovę lėmė ne tik aukso kasyklos ir karo grobis, bet ir darbo jėga bei žemė. Žemės derlingumas savo ruožtu priklausė nuo kasmetinių Nilo potvynių. Valdininkai turėjo žiūrėti, kaip organizuojama, ar efektingai panaudojama darbo jėga, stebėti upės potvynius ir drėkinimo sistemą, be to, kontroliuoti, kad iš surinktų mokesčių gaunami turtai plauktų aukščiausiam valdovui.“

D šaltinis. Miestas Nabuchodonosaro II laikais (Šaltinis: Litvinaitė J. Istorija. Prieš egzaminą. K., 2009, p. 85)

Klausimai teksto analizei:

1. Kurių civilizacijų istoriją iliustruoja A, B, C, D šaltiniai?
2. Paašškinkite sąvoką „derlingasis pusmėnulis“.
3. Paašškinkite posakį „jeigu Nilas aptingsta“.
4. Kur buvo D šaltinyje pavaizduotas miestas? Koks tai miestas? Įvertinkite šio miesto turtingumą padėti. Kas (pagal B šaltinį) sudarė miesto pajamų dalį?
5. Pagal C šaltinį paašškinkite sąvoką „faraonas“.

Galimi atsakymai:

1. Senovės Egipto ir Mesopotamijos.
2. Tai teritorija, apimanti Nilo, Tigro ir Eufrato upių slėnius, kurioje dėl gamtinių sąlygų gaunamas ypač didelis derlius.
3. Nilas gyvybiškai svarbus žmonėms - nuo potvynių priklauso derlius. Jei Nilas aptingsta – mažai atneša dumblo, nepripildo kanalų vandens, mažėja derlius.
4. Babilonas buvo Mesopotamijoje. Upė tiekė miestui vandenį, ja buvo susisiekama, ji panaudota kaip prekybos kelias. Miestas pasiturintis, nes turi dvi, o kai kur ir tris eiles gynybinių sienų. Yra ir zikuratas. Dalį Babilono turtų sudarė pajamos iš prekybos grūdais.
5. Egipto valdovas.

I LYGMUO

Užduotis. P1. (C1.1. priskiria nagrinėjamus šaltinius tam tikram laikotarpiui, įvykiui ar reiškiniui; nagrinėja šaltinius, išskirdamas iš jų akivaizdžiai, tiesiogiai perteiktą informaciją.)

Išanalizuokite A ir B šaltinius ir atsakykite į klausimą, kodėl Egipto ir Mesopotamijos visuomenės lyginamos su piramide (padėti lėmė kilmė)?

A šaltinis. Ištrauka iš „Vadovėlio žemdirbiams“ Belickis M. Užmirštas šumerų pasaulis. V., 1972, p. 256.

„Pradėdamas dirbti savo lauką, pasirūpink iškasti drėkinimo kanalus taip, kad juose vanduo nestovėtų per aukštai; kai vanduo nulsūgs nuo lauko, žiūrėk, kad drėgna dirva būtų lygi, kad jos neištryptų užklydęs jautis. Varyk valkataujančius gyvulius šalin... Išvalyk žemę dešimčia siaurų kirstukų (sveriančių ne mažiau kaip 2/3 svaro kiekvienas, t. y. apie 250 g). Išrauk rankomis ražienojus ir surišk juos į pėdelius, o paskui dirvą užakėk. Laukas iš visų keturių pusių turi būti aptvertas“.

B šaltinis. Iš faraono Ramzio II kreipimosi (Šaltinis: Litvinaitė J. Istorija. Prieš egzaminą. K., 2009, p. 83)

„Jums aš pripildysiu sandėlius visko, kas reikalinga... kad jūsų kojos stovėtų tvirtai ant žemės kiekvieną dieną ir kad niekas iš jūsų sapnuose neatsidustumėte dėl kokio nors trūkumo... Pas jus plaukia irkluojami laivai iš Aukštutinio Egipto į Žemutinį, iš Žemutinio į Aukštutinį su daugybe kviečių, druskos, pupų. Ir jie tai daro dėl to, kad jūs su paklusnia širdimi dirbtumėte man...“

Klausimai teksto analizei:

1. Kuriame istoriniame laikotarpyje sukurti šaltiniai A ir B? Kurių civilizacijų istoriją jie iliustruoja?
2. Ką byloja apie šumerų žemdirbystę ši ištrauka (šaltinis A)?
3. Remdamiesi šaltiniu B, įvardinkite upės pavadinimą ir paašškinkite, kokia šios upės reikšmė vietiniams gyventojams.
4. Pagal šaltinį B paašškinkite sąvoką „faraonas“. Paminėkite dar nors vieną žinomą faraoną.

5. Kokius įsipareigojimus prisiima faraonas? Ko jis tikisi iš dirbančiųjų?

Galimi atsakymai:

1. Senovės istorijos. Senovės Egipto ir Mesopotamijos.
2. Žemės ūkis tapo šumerų turtingumo ir galybės pagrindu. Negyvos dykynės buvo paverstos derlingomis žemėmis. Darbas buvo gerai organizuotas. Įsivyravo irigacinė sistema.
3. Nilas. Prekybai, susisiekimui, savo dumblu tręšia žemę ir teikia vandenį.
4. Egipto valdovas. Cheopsas, Tutanchamonas.
5. Rūpinasi šalies gyventojų saugumu, maisto kaupimu. Tikisi paklusnumo ir darbo.

I LYGMUO

Užduotis. P1. (B1.1. Kitiškai vertina to paties laikotarpio atskirų faktų ar reiškinių svarbą ir sąsajas; C1.1. priskiria nagrinėjamus šaltinius tam tikram laikotarpiui, įvykiui ar reiškiniui; nagrinėja šaltinius, išskirdamas iš jų akivaizdžiai, tiesiogiai perteiktą informaciją.)

Išanalizuokite A, B, C šaltinius ir atsakykite į klausimą, kaip valdė Mesopotamijos ir Persijos imperijos valdovai?

A šaltinis. Iš Hamurabio įstatymų (Šaltinis: Petreikis D. Istorija, testai ir užduotys. K., 2007, p. 10)
 „6. Jei žmogus pavogė dievo arba rūmų turtą, tai tas žmogus turi būti nužudytas... 42. Jei kas imasi svetimą lauką įdirbti ir jame auginti javus, bet to nepadaro, tai įrodžius, kad lauko tinkamai neįdirbo, jis turi duoti savininkui tiek javų, kiek užaugino kaimynas tokia pat žemės plote. 117. Jei žmogus skolingas ir atiduoda į vergiją savo žmoną, sūnų ar dukterį, tai tie privalo tarnauti pono namuose trejus metus, o ketvirtaisiais turi būti paleisti į laisvę. 229. Jei dailidė pastato namą, bet netvirtą, ir tas sugriūva ir prislegia namo savininką, tai tą dailidę reikia nužudyti“.

B šaltinis. (Šaltinis: Bakonis E. Senovės civilizacijų istorija. K., 1992, p. 56)
 „Aš, Hamurabis, dievų pastatytas pirmiausias karalių tarpe, nukariavau Eufrato gyventojus, įdėjau teisybę ir teisingumą į šalies lūpas ir darau laimingą gyvenimą žmonėms“.

C šaltinis. (Šaltinis: Petreikis D. Istorija, testai ir užduotys. K., 2007, p. 11)
 „Vienas didžiausių senovės valdovų, kilęs iš Achemenidų dinastijos, suskirstė karalystę į 20 provincijų, kurias valdė satrapai, įvedė vieną valiutą, įsteigė valstybinį paštą, įsakė nutiesti karo kelius“.

Klausimai teksto analizei:

1. Kokiai valstybei priskiriamas A šaltinio tekstas? Atsakymą paaiškinkite.
2. Remdamiesi A ir B šaltiniais įvardinkite minimą karaliaus Hamurabio išleistą dokumentą. Kokia jo reikšmė?
3. Remdamiesi B šaltiniu, nurodykite, kokią reikšmę Mesopotamijos valdovui turėjo dievai.
4. Įvardykite kitą Mesopotamijos valdovą, kuriam pavyko pasiekti šalies klestėjimo VI a. iki Kr.
5. Apie kokią asmenybę rašoma C šaltinyje? Kaip jam pavyko išlaikyti vieną imperiją?
6. Paaiškinkite C šaltinio sąvoką „satrapai“.
7. Palyginkite Mesopotamijos ir Persijos valdymą (panašumas).

Galimi atsakymai:

1. Mesopotamijai(Babilonijai), nes tai tekstas iš Hamurabio įstatymų. Hamurabis XVIII a. iki Kr. buvo šalies valdovas.
2. Hamurabio įstatymų kodeksas. Jis reguliavo daugelį gyvenimo sričių. Gynė žmones ir jų nuosavybę, taikytas teisingumo principas. Tačiau lygybės įstatymai neužtikrino.

3. Žmonės prieš dievus buvo niekas. Dievams priklausė visi žemės turtai ir sukurtos gėrybės. Karalius buvo dievo vietininkas žemėje. Religija palaikė dieviškąją valdovo kilmę ir mokė, kad prastuomenė turi paklusti kilmingiesiems.
4. Naujosios Babilono karalystės valdovas Nabuchodonosaras II.
5. Apie Persijos valdovą Darijų I. Valdovas įsakė nutiesti gerus kelius, įsakė įvesti vieningą valiutą (auksines monetas), suskirstė į satrapijas.
6. Senovės Persijos provincijos (satrapijos) vietininkas, turėjęs neribotą administracinę ir teisminę valdžią.
7. Šiose senovės civilizacijose klestėjo despotija.

ILYGMUO

Užduotis. P1 (nustato sąvokų prasmę (D1.1.), jas išsamiai paaiškina (D1.2), taiko naujame istoriniame kontekste (D1.3); C1.1. priskiria nagrinėjamus šaltinius tam tikram laikotarpiui, įvykiui ar reiškiniui; nagrinėja šaltinius, išskirdamas iš jų akivaizdžiai, tiesiogiai perteiktą informaciją.) Išanalizuokite A, B šaltinius ir atsakykite į klausimą, kokios Periklio reformos suformavo tiesioginę demokratiją ?

A šaltinis. Tukididas apie savo miestą (Šaltinis: Litvinaitė J. Istorija. Prieš egzaminą. K., 2009, p. 97)

„Mūsų valstybinė santvarka nėra kaimynų įstaigų pamėgdžiojimas. Mūsų santvarka vadinasi tautos valdžia, nes remiasi ne tautos mažuma, o dauguma... Mūsų įstatymai teikia visiems lygias teises – o dėl politinės įtakos, tai jie užtikrina kiekvienam piliečiui tokias teises, kokios priklauso... nuo garso, kurį kiekvienas įsigyja šaunumu. Net ir neturtingam piliečiui, jeigu tik jis gali atlikti ką nors naudinga valstybei, niekas netrukdo... siekti garbės ir įtakos. Trumpai tariant, aš tvirtinu, kad visas mūsų miestas yra Graikijos švietimo židinytas“.

B šaltinis. Plutarchas apie Periklį (Šaltinis: Litvinaitė J. Istorija. Prieš egzaminą. K., 2009, p. 97)

„Kai liaudyje, turinčioje tokią galią... imdavo siautėti visokios aistros, Periklis vienas mokėdavo jas suvaldyti, veikdamas liaudį daugiausia viltimi ir baime tarytum dviem vairais... Tuo jis parodė, kad iškalba... yra menas dvasiai vadovauti... Periklis tai pasiekė ne vien žodžio jėga, bet... savo populiarumu ir pasitikėjimu. Visi matė, kad Periklis nepaperkamas ir nesavanaudis. Nors didelį miestą jis padarė didingiausią ir turtingiausią ir savo galybe pranoko daugelį karalių ir tironų, kai kurie jų testamentais jį skyrė savo vaikų globėju, tačiau jis nė viena drachma nepadidino savo turtų...“

Klausimai teksto analizei:

1. Kurios valstybės istoriją atspindi pateikti šaltiniai?
2. Kas buvo šaltinyje B minimas Periklis? Kuriame amžiuje jis gyveno?
3. Kaip vertinamas Periklis?
4. Kaip vadinosi valstybės valdymo forma, aprašoma šaltiniuose? Pagal šaltinį A nurodykite du jos požymius.

Galimi atsakymai:

1. Senovės Graikijos (Atėnų).
2. Atėnų strategas, politinis veikėjas, vienas iš tiesioginės demokratijos kūrėjų. V a. iki Kr.
3. Vertinamas teigiamai - nepaperkamas ir nesavanaudis, sugebėdavo suvaldyti liaudį.
4. Tiesioginė demokratija. Požymiai - „tautos valdžia“ ir „teikia visiems lygias teises“.

II LYGMUO

Užduotis. P2 (Identifikuoja ir kritiškai vertina įvykių, reiškinų aktualumą, reikšmingumą, svarbą praityje ir tai, kaip jie siejasi su šiandieniniais procesais ar problemomis (A2.3).

Remdamiesi A, B ir C šaltiniais paaiškinkite, **kodėl ir kaip** demokratija įsigalėjo senovės Atėnuose?

A šaltinis.

(Šaltinis: Petreikis D. Istorija, testai ir užduotys. K., 2007, p. 10)

„Pirmasis jo valstybinės veiklos aktas buvo įstatymas, panaikinantis egzistuojančias skolas ir draudžiantis ateityje skolintis pinigų „užstatant kūną“. Antra, norėdamas suteikti liaudžiai galimybę eiti pareigas valstybėje, įvykdė gyventojų suskirstymą pagal turta į keturias klases: pentakosiomedimus, turinčius 500 saikų skystų ir birių produktų; raitelius, turinčius 300 saikų; zeugitus – 200 saikų; visi kiti buvo vadinami tetais ir negalėjo eiti jokių pareigų valstybėje“.

B šaltinis.

Iš Plutarcho veikalų „Rinktinės biografijos“ (Šaltinis: <https://istorijatau.lt/rubrikos/uzduotys/saltiniai/antika/14-tekstai-fotografijos-2005>)

„Daugelio kitų autorių tvirtinimu, Periklis pirmutinis pradėjo liaudžiai burtais dalinti užkariautąsias žemes, duoti jai pinigų teatrui ir atlyginti už valstybines pareigas [...], o kai Tukididas buvo nuverstas ir ištremtas ostrakizmu, jis ne mažiau kaip penkiolika metų iš eilės turėjo tvirtą ir nedalomą valdžią, nors strategas būdavo renkamas tik vieneriems metams. Jis pateikė tautai didelių sumanymų, pasiūlė įvairiausių statybų, reikalaujančių visokių amatų ir ilgo laiko [...]. Taip kilo pastatai, stulbinantys savo didybe, neprilygstami forma ir grožiu, ir visi meistrai vienas kitą stengėsi pralenkti darbo dailumu. [...]“

C šaltinis.

Graikų filosofas Platonas apie Atėnų demokratijos trūkumus (Šaltinis: Platonas. Valstybė. Vilnius, 1981, p. 292–294, 299)

„Demokratija visai nesirūpina, kas nuo kokių užsiėmimų pereina prie valstybinės veiklos. Žmogui reikiama pagarba, jei tik jis parodo savo palankumą miniai. Laisvės ištroškusi demokratinėje valstybėje valdžią paima nevykę vynu pilstytojai, valstybė per daug apsvaigsta nuo neatmieštos laisvės. Demokratinėje valstybėje tik ir girdi, kad laisvė yra gražiausias dalykas ir kad laisvam gimusiam žmogui tik tokioje valstybėje verta gyventi. Toks nepasotinamas vieno dalyko siekimas ir nesirūpinimas kitais dalykais iškreipia šią santvarką ir ruošia dirvą tironijai. Štai tokios savybės būdingos demokratijai – santvarkai, neturinčiai jokio valdymo, bet maloniai ir margai. Joje įgyvendinama savotiška lygybė – sulyginami lygūs ir nelygūs“.

Klausimai teksto analizei:

1. Kokią santvarką ir kuriame amžiuje pradėjo kurti A šaltinyje minimas autorius?
2. Kokią reikšmę demokratijos įsigalėjimui turėjo šaltinyje A minimos asmenybės reformos?
3. Šaltinyje B teigiama, kad „atlyginti už valstybines pareigas“. Kuriam tikslui buvo įgyvendintas toks principas? Kas jį įgyvendino?
4. Kaip ir kodėl šaltinyje C vertinamas demokratinis valdymas?

Galimi atsakymai:

1. Demokratiją Atėnuose. VI a. iki Kr.

2. Solonas panaikino valstiečių skolas ir uždraudė už skolas atėniečius versti vergais. Visi vyrai, gimę Atikoje, buvo laikomi Atėnų polio piliečiais. Pagrindinė jų pareiga buvo tarnauti kariuomenėje arba laivyne. Jie turėjo teisę dalyvauti Atėnų tautos susirinkime ir rinkti pareigūnus. Visi piliečiai galėjo tapti teisėjais.
3. Suteikti galimybes visiems piliečiams dalyvauti valstybės valdyme. Ir neturtingi žmonės galėjo visą laiką skirti valstybiniams reikalams. Atėnų strategas Periklis.
4. Neigiamai. Į valdžią patenka žmonės iš minios – nesugebantys valdyti. Kiekvienas valdyti negali ir neturi. Valdyti turi tik išmanantys, pasirengusieji savo darbui, nevarginami materialinių rūpesčių. Kitaip – daugumos valdžia demokratiją iškreipia.

II LYGMUO

Užduotis. P2 (Identifikuoja ir kritiškai vertina įvykių, reiškinų aktualumą, reikšmingumą, svarbą praecityje ir tai, kaip jie siejasi su šiandieniniais procesais ar problemomis (A2.3); Kelia istorinius klausimus pagal pateiktą informaciją (C2.1).

Remdamiesi A, B ir C šaltiniais paaiškinkite, **kaip** buvo organizuota ir vertinama Atėnų demokratija?

A šaltinis.

(Šaltinis: Arskis F. Periklis. V., 1989, p. 17-18)

„Jis galvoja apie lygiateisiškumą. Amžininkai žinojo jo posakį: „lygiateisiškumas riaušių nesukelia“. Jis pakankamai drąsus, kad tokią idėją paskelbtų, ir pernelyg atsargus, kad ją įgyvendintų. Žodis „demokratija“ dar neatsiradęs, apie tai kol kas niekas negalvoja. O už visus mažiausiai Solonas, nors ir žengia į ją pirmąjį žingsnį. O ką demas? Tai ta pati liaudis, kuri dar nemoka valdyti, bet jau trokšta viešpatuoti. Solonas leidžia jai pajauti valdžios skonį. Jis atgaivina tautos susirinkimą – ekleziją, kur kiekvienas gali balsuoti ir reikšti savo nuomonę. Jis sukuria prisiekusiųjų teismą (helieją), prieinamą visiems be išimties piliečiams“.

B šaltinis.

Iš Pseudoksenofonto „Atėnų politėjos“ 444 – 430 m. pr. Kr. (Šaltinis:

<https://istorijatau.lt/rubrikos/uzduotys/saltiniai/viduramziu-europa/09-tekstai-2006>)

„Kai dėl atėniečių valstybinės santvarkos, tai jeigu jie pasirinko savo dabartinę santvarką, aš nepritariu jų pasirinkimui dėl to, kad ją pasirinkę, jie pasirinko tokią tvarką, kai paprasta liaudis gyvena geriau, negu kilmingieji... Manoma, jog bus teisinga, jei kiekvienas turės galimybę eiti valstybines pareigas ir būti renkamas, kaip dabar, burtų keliu arba rankos pakėlimu ir kiekvienas pageidaujantis galės pasisakyti. Be to, tokių pareigų, kurios neša išsigelbėjimą, užimamos kilmingų žmonių, ... liaudis visai nesiekia; ji nemato reikalo burtų keliu gauti nei stratego, nei hiparchų (raitelių kariuomenės viršininkų) pareigų“.

C šaltinis.

(Šaltinis: <https://istorijatau.lt/rubrikos/uzduotys/saltiniai/antika/10-tekstai-2003>)

„Į visas valdžios pareigas rinkti iš visų piliečių: valdyti visiems kiekvieną ir kiekvienam pakaitomis valdyti visus; į valdžios pareigas parinkti burtais – arba į visas, arba į tas, kurios nereikalauja patyrimo ir įgūdžių [...], tam pačiam asmeniui neleisti eiti valdžios pareigų du kartus arba leisti labai retai [...], leisti teisti visiems ir iš visų sluoksnių...“

Klausimai teksto analizei:

1. Remdamiesi šaltiniu A įrodykite, kad VI a. iki Kr. Solonas davė pradžią demokratijai.
2. Remdamiesi šaltiniu B nurodykite, kaip šaltinio autorius vertina liaudies ir kilmingųjų vaidmenį valstybės valdyme.
3. Remdamiesi šaltiniu B ir žiniomis, nurodykite, kas turėjo teisę dalyvauti Atėnų valdyme. Nurodykite dvi gyventojų grupes, neturėjusias tokios teisės.

4. Remdamiesi šaltinio C teiginiais, paaiškinkite šaltinyje išreikštą mintį „leisti teisti visiems“.

Galimi atsakymai:

1. Jis atgaivina tautos susirinkimą – ekleziją, kur kiekvienas gali balsuoti ir reikšti savo nuomonę. Jis sukuria prisiekusiųjų teismą (helieją), prieinamą visiems be išimties piliečiams“. Politinių teisių apimtis ėmė priklausyti ne nuo kilmės, o nuo turto.
2. Vertina nepalankiai, nes liaudis nesiekė atsakingų pareigų. Autorius apgailestauja, kad kilmingieji yra nustumti nuo valdžios ir „paprasčiausia liaudis gyvena geriau, negu kilmingieji“.
3. Teisę dalyvauti valstybės valdyme turėjo visi laisvieji vyrai atėniečiai (Atėnų piliečiai), neturėjo tokios teisės moterys, vergai ir svetimšaliai (metekai).
4. „Valdyti visiems kiekvieną ir kiekvienam...“

II LYGMUO

Užduotis. P2 (C2.2. Remiasi šaltinių teikiama informacija formuluojamiems teiginiais (priežastims, pasekmėms, išvadoms, apibendrinimui) pagrįsti.)

Remdamiesi A, B ir C šaltiniais paaiškinkite, **kaip** Romos valstybę valdė Oktavianas Augustas?

A šaltinis.

Iš Augusto autobiografijos „Dieviškojo Augusto darbai“ (Šaltinis: <https://istorijatau.lt/rubrikos/uzduotys/saltiniai/antika/04-tekstai-1999>)

„Šeštojo ir septintojo konsultavimo laikotarpiu, kai visų sutikimu naudodamasis aukščiausia valdžia nuslopinau pilietinius karus, valstybės valdžią perdaviau senatui ir liaudžiai. Už šį nuopelną senato sprendimu buvau pavadintas Augustu... Mano valdžia buvo ne didesnė kaip magistratūros kolegų“.

B šaltinis.

Diono Kasijaus „Romos istorijos“ (Šaltinis: <https://istorijatau.lt/rubrikos/uzduotys/saltiniai/antika/04-tekstai-1999>)

„Viskuo rūpintis ir tvarkyti visus reikalus... jis (Oktavianas Augustas) apsiėmė pats...Nekaringas tautas jis atidavė senatui, linkusias maištauti pasiliko sau... Jis taip pasielgė dėl to, kad šiuo pretekstu senato provincijos liktų neapginkluotos ir nepasiruošusios karo veiksmams ir kad jis vienas turėtų savo žinioje ginklus ir rengtų karines pajėgas... Siekdamas, kad jiems nekiltų mintis, jog jis, kaip ir Cezaris, svajojęs apie monarchinio valdymo būdą, jis nusistatė 10 metų visų jam atiduodamų provincijų valdymo terminą“...

C šaltinis.

„Polibijus apie Romos valdžios ypatumus. III a. iki Kr. pabaiga“ (Šaltinis: LAIKAS. Istorijos užduočių sąsiuvinis 11 klasei. I dalis. V., 2014, p. 12)

„Nurodžiau, kaip įvairios valdžios funkcijos pasiskirsto skirtingoms institucijoms. Kiekvieną kartą, kai konsulas išvyksta su savo pajėgomis, kurioms suteikti visi aukščiausi įgaliojimai, atrodytų, kad jam priklauso absoliuti valdžia. Vis dėlto konsulas privalo bendradarbiauti su Senatu ir Tautos susirinkimu, nes be jų pritarimo negali sėkmingai įgyvendinti savo valdžios... Jei kalbėsime apie Tautą, tai konsulai privalo stengtis jos naudai, nesvarbu, kaip toli būtų nuo Romos. Kadangi Tauta – tai piliečiai, kurie atmeta arba patvirtina taiką ir kitus nutarimus. Be to, konsulai privalo atsiskaityti Tautai už savo veiklą. Peršasi išvada, kad konsulai privalo jokių būdu nepiktnaudžiauti Senato ir Tautos gera valia“.

Klausimai šaltinių analizei:

1. Apie kokią valstybės valdymo formą rašoma šaltiniuose A ir B? Atsakymą pagrįskite.
2. Kaip vadinama Romos valstybės santvarka, apibūdinama šaltinyje C? Atsakymą pagrįskite.

3. Remdamiesi šaltiniais B ir C, suformuluokite du teiginius apie Romos senato valdžią (galias).
4. Kuo skiriasi šaltinių A ir B autorių požiūriai į aprašomus įvykius? Atsakymą pagrįskite.

Galimi atsakymai:

1. Apie Romos imperiją valdant Oktavianui Augustui. Su Senatu dalijasi provincijas.
2. Respubliką. „Konsulas privalo bendradarbiauti su Senatu ir Tautos susirinkimu, nes be jų pritarimo negali sėkmingai įgyvendinti savo valdžios...“ „Kadangi Tauta – tai piliečiai, kurie atmeta arba patvirtina taiką ir kitus nutarimus.“
3. Senato galio valdant Oktavianui Augustui sumažėjo, senatoriai vykdė imperatoriaus nurodymus (šaltinis B). Šaltinyje C Senatas – svarbiausia respublikos valdžios institucija.
4. Skiriasi požiūris į Oktaviano Augusto valdžią – šaltinyje A teigiama, kad jis valdžią perdavė Senatui, šaltinyje B – kad visus reikalus apsiėmė tvarkyti pats.

III LYGMUO

Užduotis. P3 (A3.1 charakterizuoja istorines asmenybes, jų veiklą, bei kritiškai vertina jų svarbą ir veiklos rezultatus; C3.1 kritiškai vertina šaltinių teikiamą informaciją, juos analizuoja ir interpretuoja, argumentuotai išdėsto atsakymą).

Remdamiesi A, B ir C šaltiniais, **palyginkite ir įvertinkite** senovės Romos valstybės valdymo principus.

A šaltinis.

Iš F. Korovkino „Senovės istorijos“ (Šaltinis: <https://istorijatau.lt/rubrikos/uzduotys/saltiniai/antika/04-tekstai-1999>)

„Tautos susirinkimas aukščiausios pareigoms rinkdavo arba patį Oktavianą, arba jo pageidaujamas žmones. Konsulai ir liaudies tribūnai neprieštaraudami vykdė Oktaviano įsakymus. Yra žinoma, kad romėną, kurį iškelė kandidatu į konsulus prieš...(jo) valią, pasodino į kalėjimą, kuri jis ir mirė. Iš senato Oktavianas išvijo jam priešiškus žmones ir į jų vietą paskyrė savo šalininkus. Senate jis pirmas pasakydavo savo nuomonę, ir senatoriai nuolankiai priimdavo... (jam) tinkamus nutarimus“.

B šaltinis.

„Polibijus apie Romos valdžios ypatumus. III a. iki Kr. pabaiga“ (Šaltinis: LAIKAS. Istorijos užduočių sąsiuvinis 11 klasei. I dalis. V., 2014, p. 12)

„Nurodžiau, kaip įvairios valdžios funkcijos pasiskirsto skirtingoms institucijoms. Kiekvieną kartą, kai konsulas išvyksta su savo pajėgomis, kurioms suteikti visi aukščiausi įgaliojimai, atrodytų, kad jam priklauso absoliuti valdžia. Vis dėlto konsulas privalo bendradarbiauti su Senatu ir Tautos susirinkimu, nes be jų pritarimo negali sėkmingai įgyvendinti savo valdžios... Jei kalbėsime apie Tautą, tai konsulai privalo stengtis jos naudai, nesvarbu, kaip toli būtų nuo Romos. Kadangi Tauta – tai piliečiai, kurie atmeta arba patvirtina taiką ir kitus nutarimus. Be to, konsulai privalo atsiskaityti Tautai už savo veiklą. Peršasi išvada, kad konsulai privalo jokia būdu nepiktnaudžiauti Senato ir Tautos gera valia“.

C šaltinis. (Šaltinis: Emblemas T., Hetlandas O., Libekas I., Stenersenas E., Svėėnas A., Ostadas S. A.. Pasaulis I. Pasaulio istorija iki 1850 m. V., p. 79-80)

„III a. pabaigoje, pasibaigus kareivių imperatorių erai, Romos imperija buvo atkurta. Daugeliu atvejų tai buvo nauja valstybė. Dioklecianas visiškai nustūmė į šalį senatą ir liaudies susirinkimą.“

Dabar jis turėjo absoliučią valdžią. Jis dvigubai padidino kariuomenę, tvarkai palaikyti paskyrė vietininkus, kurie turėjo valdyti įvairias imperijos dalis, išplėtė pasienio įtvirtinimus. Įvedė tetrarchiją“.

Klausimai teksto analizei:

1. Kuri iš šaltiniuose A ir B minimų valdymo formų artimesnė Atėnų demokratijai? Atsakymą pagrįskite?
2. Įvardykite šaltinyje C aprašytą Romos imperijos valdymo formą. Nurodykite, kuo skyrėsi šaltiniuose A ir C aprašytos imperinio valdymo formos?
3. Palyginkite Romos respublikos ir imperijos valdymą. Kokių skirtumų išvelgiate?
4. Nurodykite senovės Romos valstybės politinį indėlį mūsų laikų demokratinėms valstybėms.

Galimi atsakymai:

1. Šaltinio B, nes respublikos laikotarpiu valdžia atiteko piliečių renkamos institucijoms ir pareigūnams. Piliečiai siūlė atstovus į Senatą. Senovės Atėnų valdyme galėjo dalyvauti dauguma piliečių vyrų.
2. Dominatas. Šaltinyje A – principatas. Imperatorius Dioklecianas įvedė neribotą savo valdymą. Oktavianas Augustas stengėsi sudaryti įspūdį, kad nėra vienvaldis valdovas.
3. Respublikoje - valdžia atiteko piliečių renkamos institucijoms ir pareigūnams. Piliečiai siūlė atstovus į Senatą. Aukščiausia valstybės valdžia priklausė Senatui, Tautos susirinkimui ir magistratams. Imperija – valdžios institucijos vykdo imperatoriaus nurodymus.
4. Respublika (lot. res publicum – visuomeniniai reikalai), Sąvoka kilusi iš lotynų kalbos ir nusako valstybės valdymą kaip visos liaudies reikalą. Civitas – piliečių bendruomenė. Mieste žmogus jautėsi piliečių kolektyvo nariu, jo gyvenimą reguliavo įstatymai. Pilietis jautėsi saugus. Valdžių padalijimo principas.

III LYGMUO

Užduotis. P3 (C3.1 kritiškai vertina šaltinių teikiamą informaciją, juos analizuoja ir interpretuoja, argumentuotai išdėsto atsakymą).

Remdamiesi A, B ir C šaltiniais, **nurodykite** senovės Atėnų ir Romos valstybių politinį indėlį mūsų laikų demokratinėms valstybėms.

A šaltinis.

Iš Gajaus Svetonijaus Trankvilo „Dieviškojo Augusto“ (Šaltinis: <https://istorijatau.lt/rubrikos/uzduotys/saltiniai/viduramziu-europa/15-tekstai-zemelapis-2009>)

„Konsulatą pasiglemžė eidamas dvidešimtuosius metus tarsi priešas, pritraukęs legionus prie Romos [...]. Senatui dvejojant, pasiuntinybės galva centurionas Kornelijus, atmetęs apsiausto skverną ir rodydamas į kardo rankeną, nė nemirktelėjęs išrėžė senatoriams: „Štai kas padarys jį konsulu, jeigu nepadarysite jūs!“ [...] Papročių bei įstatymų priežiūrą jis irgi išsilygo iki gyvos galvos; remdamasis ta privilegija, nors ir nebūdamas cenzorius, jis triskart surašė romėnų gyventojus, įvertindamas ir jų turta: pirmąjį ir trečiąjį kartą su kolega, o antrąjį – pats vienas. [...] Jeigu [liaudies] tribūnų rinkimuose stigidavo kandidatų iš senatorių tarpo, jis juos rinkdavo iš romėnų raitelių [...]. Reikšmingesnes provincijas [...] pasiėmė pats, o kitos burtais atiteko prokonsulams. Beje, pasitaikydavo, jog kartais kai kurias jų sukeisdavo.“

B šaltinis.

Iš veikalų „Europos mentaliteto istorija“ (Šaltinis:

<https://istorijatau.lt/rubrikos/uzduotys/saltiniai/viduramziu-europa/15-tekstai-zemelapis-2009>)

„Tiberijų, vyresnįjį Grakchą, 132 m. pr. Kr. senatoriai negyvai uždaužė lazdomis už tai, kad jis neva siekęs karaliaus karūnos; [...] Cezario gyvybę nutraukė suokalbininkų durklai – baimintasi, kad sėkmės lydymas karvedys taps Romos karaliumi ir tironu [...]. Romos respublikos pagrindas buvo valdžios padalijimas senatui, tautos susirinkimui ir magistratui, [...] nors [aristokratinis elementas] visose trijose institucijose užėmė vadovaujamus postus. Tačiau turinčiai valdžią aristokratijai buvo gyvybiškai svarbu laikytis žaidimo taisyklių: [...] paisyti kolegialumo, rūpintis valdžios vykdytojų kaita [...]. Socialinę galią žemesniesiems sluoksniams užtikrino patronato santykiai. Kilmingąjį patroną ir paprastus žmones, klientus, siejo išskaičiavimu ir pasitikėjimu pagrįsti santykiai [...], jie stabilizavo valdžią. [...] Be to, [...] laipsniška liaudies tribūnato integracija į valdžios aparatą [...] atsigrėžė į mažojo žmogaus rūpesčius ir vargus [...]. Šiuo postu formaliai buvo suorganizuotas pasipriešinimas aristokratijos valdymui.“

C šaltinis.

(Šaltinis: Petreikis D. Istorija, testai ir užduotys. K., 2007, p. 18)

„Politinių teisių suteikimas visiems suaugusiems vyrams valstybės piliečiams ano meto sąlygomis buvo neregėta demokratija. Šis skirtumas darosi labai akivaizdus, kai ... palygini su tokiomis aristokratinėmis valstybėmis, kaip Sparta ar Tesalija, o apie Rytų despotijas jau nekalbėsime“.

Klausimai teksto analizei:

1. Palyginę šaltinius A ir B, nurodykite tris skirtumus, kuo iš esmės Romos respublikinis valdymas skyrėsi nuo principato (monarchijos).
2. Remdamiesi šaltiniu B, išskirkite tris valdymo principus, užtikrinusius Romos respublikos stabilumą.
3. Kurios valstybės valdymą apibūdina šaltinio C tekstas? Atsakymą pagrįskite. Nurodykite vieną Rytų despotiją, C šaltinio amžininę. Paašškinkite sąvokos „despotija“ reikšmę.
4. Remdamiesi šaltiniais B ir C, išskirkite du valstybės valdymo principus, kuriuos perėmė šių dienų demokratija. Paašškinkite, kaip kiekvienas principas funkcionuoja šiuolaikinėse demokratinėse valstybėse.

Galimi atsakymai:

1. Respublikiniame valdyme vienas asmuo galėjo užimti tik vieną pareigybę, principato valdyme Oktavianas Augustas savo rankose sutelkė keletą pareigybių; Respublikos laikais pareigybę buvo galima užimti tik metus, principate - iki gyvos galvos; Respublikos laikais aukščiausia valdžios institucija buvo Senatas, principate Senatas prarado politinę reikšmę.
2. Valdžių padalijimo principas, valdžios kaitos principas, liaudies tribūno pareigybė kaip atsvara aristokratų viešpatavimui.
3. Senovės Atėnų. „Politinių teisių suteikimas visiems suaugusiems vyrams valstybės piliečiams ano meto sąlygomis buvo neregėta demokratija“. Persija. Vienvaldystės forma, kai visa valdžia priklauso vienam asmeniui ir remiasi kariniu biurokratinio aparatu.
4. Valdžių padalijimo principas. Šiuolaikinėse demokratinėse valstybėse valdžia padalinta į įstatymų leidžiamąją, vykdomąją ir teisminę. Valdžios kaita. Šiuolaikinėse demokratinėse valstybėse vyksta reguliarūs rinkimai.

IV LYGMUO

Užduotis.

P4. (D3.3. Samprotauja žodžiu ir raštu, išreikšdamas savo požiūrį į vieną ar kitą įvykį, reiškinių, asmenybę ar problemą; D3.4. Pagrįstai remdamasis 4-5 šaltiniais, kelia istorinius klausimus,

samprotauja žodžiu ir raštu, išreikšdamas savo požiūrį į vieną ar kitą įvykį, reiškinį, asmenybę ar problemą. Savo nuomonę pagrindžia 4-5 argumentais).

Remdamiesi A, B, C, D šaltinių informacija ir savo žiniomis, **parašykite komentarą** šiam teiginiui: „Vakarietiškos demokratijos ir laisvės ištakų reikėtų ieškoti senovės Graikijoje VI - V a. pr. Kr.“

A šaltinis.

Tukididas apie savo miestą (Šaltinis: Litvinaitė J. Istorija. Prieš egzaminą. K., 2009, p. 97)

„Mūsų valstybinė santvarka nėra kaimynų įstaigų pamėgdžiojimas. Mūsų santvarka vadinasi tautos valdžia, nes remiasi ne tautos mažuma, o dauguma... Mūsų įstatymai teikia visiems lygias teises – o dėl politinės įtakos, tai jie užtikrina kiekvienam piliečiui tokias teises, kokios priklauso... nuo garso, kurį kiekvienas įsigyja šaunumu. Net ir neturtingam piliečiui, jeigu tik jis gali atlikti ką nors naudinga valstybei, niekas netrukdo... siekti garbės ir įtakos. Trumpai tariant, aš tvirtinu, kad visas mūsų miestas yra Graikijos švietimo židinytas“.

B šaltinis.

Plutarchas apie Periklį (Šaltinis: Litvinaitė J. Istorija. Prieš egzaminą. K., 2009, p. 97)

„Kai liaudyje, turinčioje tokią galią... imdavo siautėti visokios aistros, Periklis vienas mokėdavo jas suvaldyti, veikdamas liaudį daugiausia viltimi ir baime tarytum dviem vairais... Tuo jis parodė, kad iškalba... yra menas dvasiai vadovauti... Periklis tai pasiekė ne vien žodžio jėga, bet... savo populiarumu ir pasitikėjimu. Visi matė, kad Periklis nepaperkamas ir nesavanaudis. Nors didelį miestą jis padarė didingiausią ir turtingiausią ir savo galybe pranoko daugelį karalių ir tironų, kai kurie jų testamentais jį skyrė savo vaikų globėju, tačiau jis nė viena drachma nepadidino savo turtų...“

C šaltinis.

(Šaltinis: Delouche F. Ir kt., Europos istorija, V., 2001, p. 54-55)

„Tautos susirinkimas (eklesia) – demokratijos siela ir balsas. Atėnuose jis paprastai renkasi kas devynios dienos; čia priimami visi sprendimai. Čia dalyvauti, kalbėti ir balsuoti gali kiekvienas vyriškosios lyties pilietis nuo 18 metų... Didelei daliai Atėnų gyventojų pilietybė yra nepasiekiamą: vergams, moterims, metoikams. Visus aptartinus klausimus iš anksto paruošia taryba. Tarybą (bulę) sudaro 500 žmonių iš visų filijų, renkamų kartą per metus burtais...“

D šaltinis (Šaltinis: Senovės istorijos chrestomatija. V., 1972, p. 123-127)

„Paėmęs reikalus į savo rankas, Solonas išlaisvino liaudį ir tam kartui, ir ateitiems laikams, uždrausdamas asmeninę vergystę už skolas. Paskui jis išleido įstatymus ir panaikino skolas, ir privačias, ir valstybines, kas vadinama seisachtija, nes žmonės tarsi nusimetė našta... Reikia manyti, šit kokie trys Solono valstybinės santvarkos punktai yra labiausiai demokratiški: pirmasis ir svarbiausias – asmeninės vergystės už skolas panaikinimas; toliau – suteikimas galimybės kiekvienam pageidaujančiam būti nuskriaustųjų ieškovu; trečia – tvirtinama, kad tai suteikė ypatingą galią liaudies masėms – apeliacijos liaudies teismui. Iš tikrųjų, jeigu liaudis dalyvauja balsavime, ji tampa ir valstybės valdytoja“.

Pagalbinis tekstas komentarui

Vakarietiškos demokratijos ir laisvės ištakų reikėtų ieškoti senovės Graikijoje, VI – V a. iki Kr. Iš anų laikų taip pat ateina tradicinė laisvės samprata. Pastaroji sietina ir su įstatymų viršenybe. Įstatymų nesilaikantiems asmenims taikomos numatytos sankcijos. Tai jau Romos tradicija. Taigi Vakarų demokratinė sistema paremta graikiškąja ir romėniškąja tradicijomis – laisvės ir įstatymų viršenybės principais.

Parašyti komentarą, pagrįstą 4-5 argumentais.

APIBENDRINAMOJI UŽDUOTIS

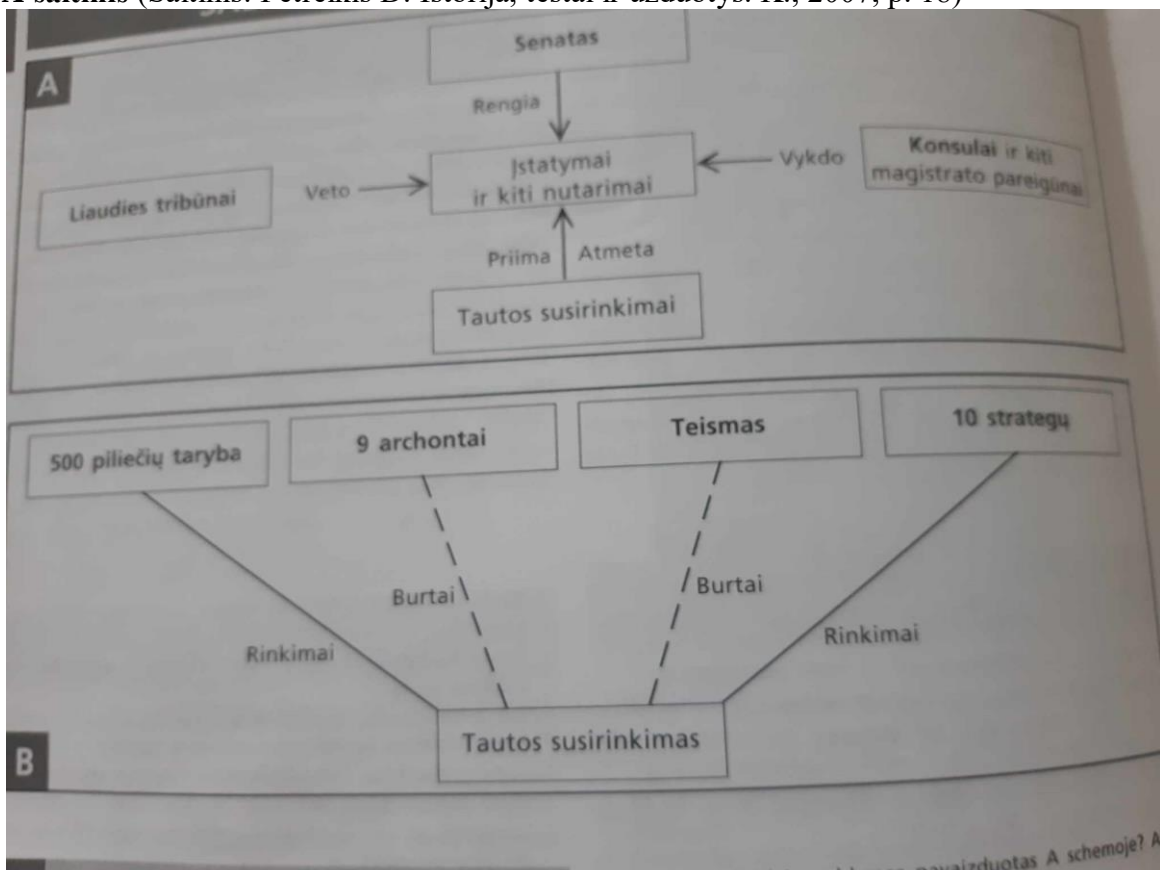
Temos apibendrinamoji užduotis.

(A2.3. Identifikuoja ir kritiškai vertina įvykių, reiškinių aktualumą, reikšmingumą, svarbą praeityje ir tai, kaip jie siejasi su šiuolaikiniais procesais ar problemomis; C.2.1 Formuluoja argumentuotus paaiškinimus, pagrįstus šaltiniais; D.3.1 Kelia istorinius klausimus, samprotaudamas žodžiu ir raštu, išreiškdamas savo požiūrį į vieną ar kitą įvykį, reiškinį, asmenybę ar problemą, juos grindžia 3-4 argumentais).

Remdamiesi A, B, C, D, E šaltinių informacija ir savo žiniomis įvertinkite antikos ir dabarties ryšius politinėje srityje? Nagrinėdami E šaltinyje esančius Lietuvos Respublikos Konstitucijos I skirsnio straipsnius, išrinkite kiek įmanoma daugiau sąsajų su Antika – sąvokų, politinio organizavimosi, teisės principų.

Užduotimi tikrinama, kaip mokinys suvokia temos pagrindines sąvokas (**demokratija, polis, senatas, respublika, tautos susirinkimas, piliečiai, Konstitucija, seimas, referendumas** ir kt.), geba jas korektiškai vartoti naujame kontekste, nuosekliai ir struktūruotai dėstyti mintis raštu, išsakyti savo nuomonę, pagrindžiant ją argumentais.

A šaltinis (Šaltinis: Petreikis D. Istorija, testai ir užduotys. K., 2007, p. 18)

B šaltinis (Šaltinis: Petreikis D. Istorija, testai ir užduotys. K., 2007, p. 18)

C šaltinis

Iš Polibijo „Istorijos“ (Šaltinis: Petreikis D. Istorija, testai ir užduotys. K., 2007, p. 18)

„Dauguma rašytojų išskiria tris valstybės valdymo formas: viena iš jų – monarchija, kita – aristokratija, trečia – demokratija... Mūsų šalyje liaudis gerbia nusipelnčius piliečius... Liaudis turi galią priimti ar atmesti įstatymus ir – svarbiausia – sprendžia karo ir taikos klausimus“.

D šaltinis

(Šaltinis: Petreikis D. Istorija, testai ir užduotys. K., 2007, p. 18)

„Politinių teisių suteikimas visiems suaugusiems vyrams valstybės piliečiams ano meto sąlygomis buvo neregėta demokratija. Šis skirtumas darosi labai akivaizdus, kai ... palygini su tokiomis aristokratinėmis valstybėmis, kaip Sparta ar Tesalija, o apie Rytų despotijas jau nekalbėsime“.

E šaltinis

1992 m. Lietuvos Respublikos Konstitucija (Šaltinis: <https://www.lrs.lt/sip/getFile?guid=e890662e-e777-4e45-b9e7-45dc26fb4bd0>)

I S K I R S N I S

LIETUVOS VALSTYBĖ

1 straipsnis

Lietuvos valstybė yra nepriklausoma demokratinė respublika.

2 straipsnis

Lietuvos valstybę kuria Tauta. Suverenitetas priklauso Tautai.

3 straipsnis

Niekas negali varžyti ar riboti Tautos suvereniteto, savintis visai Tautai priklausančių suverenių galių. Tauta ir kiekvienas pilietis turi teisę priešintis bet kam, kas prievarta kėsina į Lietuvos valstybės nepriklausomybę, teritorijos vientisumą, konstitucinę santvarką.

4 straipsnis

Aukščiausią suverenią galią Tauta vykdo tiesiogiai ar per demokratiškai išrinktus savo atstovus.

5 straipsnis

Valstybės valdžią Lietuvoje vykdo Seimas, Respublikos Prezidentas ir Vyriausybė, Teismas. Valdžios galias riboja Konstitucija. Valdžios įstaigos tarnauja žmonėms.

6 straipsnis

Konstitucija yra vientisas ir tiesiogiai taikomas aktas. Kiekvienas savo teises gali ginti remdamasis Konstitucija.

7 straipsnis

Negalioja joks įstatymas ar kitas aktas priešingas Konstitucijai. Galioja tik paskelbti įstatymai. Įstatymo nežinojimas neatleidžia nuo atsakomybės.

8 straipsnis

Valstybinės valdžios ar jos institucijos užgrobimas smurtu laikomi antikonstituciniais veiksmais, yra neteisėti ir negalioja.

9 straipsnis

Svarbiausi Valstybės bei Tautos gyvenimo klausimai sprendžiami referendumu. Įstatymo nustatytais atvejais referendumą skelbia Seimas. Referendumas taip pat skelbiamas, jeigu jo reikalauja ne mažiau kaip 300 tūkstančių piliečių, turinčių rinkimų teisę. Referendumo skelbimo ir vykdymo tvarką nustato įstatymas.

10 straipsnis

Lietuvos valstybės teritorija yra vientisa ir nedalijama į jokių valstybinių darinius. Valstybės sienos gali būti keičiamos tik Lietuvos Respublikos tarptautine sutartimi, kai ją ratifikuoja 4/5 visų Seimo narių.

11 straipsnis

Lietuvos valstybės teritorijos administracinius vienetus ir jų ribas nustato įstatymas.

12 straipsnis

Lietuvos Respublikos pilietybė įgyjama gimstant ir kitais įstatymo nustatytais pagrindais. Išskyrus įstatymo numatytus atskirus atvejus, niekas negali būti kartu Lietuvos Respublikos ir kitos valstybės pilietis. Pilietybės įgijimo ir netekimo tvarką nustato įstatymas.

Klausimai teksto analizei:

1. Kokios valstybės valdymas pavaizduotas šaltinyje A? Argumentuokite.
2. 1. Kokios valstybės valdymas pavaizduotas šaltinyje B? Argumentuokite.
3. Kurio (A ar B) šaltinio valdymo schemą papildo C šaltinis? Atsakymą pagrįskite.
4. Kurio (A ar B) šaltinio valdymo schemą papildo D šaltinis? Atsakymą pagrįskite.
5. Remdamiesi šaltiniais A, B, C, D, E ir savo žiniomis, paaiškinkite, kodėl reikia kalbėti apie antikos ir dabarties ryšius politinėje srityje?
6. Kur ir kokį antikos palikimą politinėje srityje galima pastebėti šiandien?

Galimi atsakymai:

1. Senovės Romos respublikos valdymas. Minimi: Senatas, konsulas, liaudies tribūnas.
2. Senovės Graikijos (Atėnų). Minima 500 piliečių taryba, strategai, archontai.
3. C šaltinis papildo A šaltinį. Liaudis sprendžia karo ir taikos klausimus, gali priimti ar atmesti įstatymus. Tai buvo būdinga Romai.
4. D šaltinis papildo B šaltinį. Tekste kalbama apie demokratiją, t. y. pilietinių teisių suteikimą visiems suaugusiems vyrams. Tai buvo senovės Atėnuose.
5. Vakarų demokratinė sistema paremta graikiškąja ir romėniškąja tradicijomis – laisvės ir įstatymų viršenybės principais. Antikinėse graikų ir romėnų visuomenėse gana anksti suvokta, jog atskiras individas kartais privalo aukoti savo ego visų bendram labui. Tam net buvo „išrastas“ mechanizmas – demokratinė santvarka ir respublikinė valdymo forma. Tuo pat metu susiformavo ir pilietybės samprata. Ji taikytina tik laisvam individui. Antikos laikais išryškėjo ir dvi skirtingos pilietiškumo tradicijos. Pirmoji, kartais apibūdinama kaip pilietinis įsipareigojimas, akcentuoja privačių interesų atsižadėjimą bendrųjų interesų labui. Pagrindu laikoma valstybė, kurios nariai – piliečiai veikia kartu, užtikrindami bendrą naudą. Pagrindinė pilietiškumo išraiška šiuo atveju – saugoti valstybę ir tarnauti bendruomenės labui. Antroji tradicija grįsta nuomone, jog visuomenės pagrindas yra pilietis, o valstybė tarnauja piliečiui, užtikrina jo laisves ir teises. Valstybės paskirtis – užtikrinti lygų ir teisingą visų piliečių dalyvavimą priimant juos liečiančius sprendimus.
6. Respublika, demokratija, tauta, pilietis, pilietybė, seimas, referendumas, rinkimai.